

BEYİN GÖÇÜ

Derleyen : Müh. Alb.

Mehmet GÜRBAY

Bir ülkeden diğerine beyin göçü aktarılması, az gelişmiş ülkelere çok gelişmiş ülkelere, yetişmiş vasıflı elemanın göçü son yılların problemleri arasına girmiştir. Örneğin az gelişmiş ülkelere gelişmiş zengin ülkelere vasıflı kişilerin çeşitli nedenlerle göç etmeleri az gelişmiş ülkelerin zararına olarak ele alınacak bir problemin ortaya çıkmasını intaç etmiştir. Az gelişmiş ülkelere çok gelişmiş ülkelere vasıflı kişilerin göç etmesi bir bakıma ekonomik sorunları kısmen azaltmakta ise de tahsilli tabakanın sahip olduğu bilgi gücü gelişmekte kritik bir faktör olduğundan göç yolu ile zengin ve çok gelişmiş ülkelere transferleri, az gelişmiş ülke için zarar olarak bir hayli kritik durumlar meydana çıkarmaktadır.

1962-1966 yılları arasında az gelişmiş ülkelere yalnızca Amerika Birleşik Devletleri ile Kanada'ya 68,500 meslek sahibi ve teknik eleman göç etmiştir ki bu 5 yıl için alınan örnek bile az gelişmiş ülkeler zararına problemin korunçuluğunu ortaya koymaktadır.

Beyin göçünün zararlı olmadığını ileri sürenler bunun yalnızca Dünya refahının artırılmasına yönelmiş bir iş transferi olarak kabul ederler. İş bu şekilde olunca tahsilli ve kaliteli elemanın kendi isteği ile yer değiştirmesi faydalı olup kifayetsiz iş gücünün noksan bulunduğu yerlere kaydırılması ile marjinal verim potansiyelini daha yüksek düzeye ulaştırmış olur.

Değişik görüşleri, dayandığı gerçeğe ve ekonomik teoriye bağlı bazı faktörler yönünden kabul etmek zordur. Milliyetçilik hayatın kaçınılmaz gerçeklerinden biri olarak kabul edilmesi gereken bir sorundur. Çünkü bütün politik sorunları, yüksek bir millî yeterlik bilinci ile dolu bir dünyada tartışılmaktadır. Hiç kimse, beyin göçünün beynelmîlel bir ortamda yer almayacağını iddia edemez. Ekonomik teoriye göre göç edilen ülkenin zararı, terkedilen ülkenin zararından daha fazladır. Diğer bir deyimle göç edilen ülke çok gelişmiş bir ülke olduğundan bu durumdan fazlasıyla kâr edecek göç edilen ülke ise bu durumdan daima zararlı çıkacak demektir.

Beyin göçüne karşı olan faraziyeyi savunanlar, üstün nitelikteki insan sayısının gelişen ülkenin ihtiyaçlarına oranla çok az olduğu ve bu sayının göç yolu ile daha da azaltılmasının, bu ülkelerin gelişimi için en lüzumlu olan faktörlerin en önemlisini ortadan kaldırdığını işaret etmektedirler. Bundan doğan netice şudur:

Beyin göçü, gelişen bir ülkenin çabalarını geriye götürmekte, buna karşılık gelişmiş ülkelerin kalkınmakta olan ülkelere yaptıkları UZMAN yardımlar ile ters düşmektedir. Bu gerçek çok kimseler tarafından kabul edilmektedir. Elde edilen istatistiklerden önemli bir sonuç çıkarılmaktadır. Zengin ülkelerden göç eden kimselerin çoğu, İsrail, Pakistan, Kore, Hindistan ve Arjantin gibi küçük bir grup ülkeden gelmekte, bu ise toplam göç edenler sayısının % 43 ünü teşkil etmektedir. Az gelişmiş ülkelere gelen ve gelişmekte olan ülkelerin nüfusunun % 57 sini teşkil eden bu küçük gruptan yetişkin insan gücü transferi fazla görülmeyebilirse de aslında, bu ülkelerin sahip olduğu kaliteli insan gücünün, bütün gelişen ülkelere gelen kaliteli insan gücüne göre oranını tesbit eden istatistikî bilgiler henüz mevcut değildir.

Gelişen ülkelere yapılan göçlerin az gelişmiş ülkelere hayati bir önem taşımadığı bunun aksine Gelişmiş ülkelerin karşı taraftan daha çok faydalandığı bir vakiydir. Gelişen ülkeler sahip oldukları yetişmiş insan gücünün en müessir bir şekilde istihdam edilecek talep müesseselerinden mahrumdur. Bu ülkelere adil olmayan istihdam şartları mevcut insan gücü faktörünün israfına yol açmakta ve kaliteli personelin yurtdışına kaçmasına adeta imkân vermektedir. Bunun neticesi olarak ihtiyaç dolyulan yetişkin insan gücü fazla gibi görülmektedir.

Burada şu soru akla gelebilir; az gelişmiş ülkelerin bazıları, acaba niçin ihtiyaçlarından fazla tahsilli eleman yetiştiriyor diplomalı işsiz sayısını arttırıyor? Aslında en ideali ülkedeki ilgili makamların gerekli sahalarda ihtiyaçları kadar eleman yetiştirmeye önem vermeleri gerekmektedir. Bu plânı tesbit ederken gelişmiş ülkelerin tecrübelerinden faydalanmakta büyük isabet vardır. Şayet fazla sayıda tahsilli eleman yetiştirmek eğilimi beyin gücünün kaynağını teşkil eden az gelişmiş ülkeler için, bir özellik ise bu eğilim, iktisadî gelişimin plânladığı halihazır siyasî ortamda incelemelidir. Bu ülkelere politik hareketler daima ekonomik kalkınmadan önce görülmüş ve bunun en önemli sonuçlarından biri, hükümet politikasının tesisinde kamu oyunun oynadığı rol olmuştur. Kısmen tarihî sebeplerle, kısmen de yüksek tahsilin çok daha kazançlı bir iş temin edeceği inancı ile daima iyi yaşama şartları sağlayacağı fikri toplum tarafından benimsenmiştir. Bu ilintiler modern teknolojinin kullanıldığı gelişmiş ülkelerdeki tatbikat ile takviye edilmiş ayrıca, yüksek tahsilli olmyanların iş bulmakta karşılaştıkları güçlükler, yüksek tahsilin yayılmasına sebep olmuştur.

Az gelişmiş ülkelerin çoğunda daha fazla eğitim talebi, gerek muhafazakâr çevrelerin gerekse devletin hiyerarşik bünyesi sebebiyle daha da artmıştır. Meselâ Hindistan ve Pakistan gibi gelişen ülkelere üniversite derecesi olan bir şahsın daha iyi iş imkânlarına sahip olacağı peşinin ilân edilmiştir. Bilhassa diploması İngiltereden olursa yüksek hayat standardı sağlayan devlet işi garanti gibidir.

Siyasal hürriyetlerin ortaya çıkmasından sonra gelişen ülkelerdeki kamu oyu, hükümetleri eğitim kalkınmasına önem vermeye ve etkili programlar uygulamaya yöneltmiştir. Örneğin, bazı ülkelerdeki üniversite mezunlarının artışı yılda % 10-20 ye kadar yükselmektedir. Bu konuda araştırmalar yapan bir gözlemciye göre az gelişmiş ülkelerde eğitimi yaygınlaştıran itici gücün sebebi ile bu ülkelerdeki enflasyon sebepleri birbirine çok benzemektedir. Enflasyon olayında olduğu gibi bu ülkelerde hükümetler nadiren kâfi derecede kuvvetli olup, eğitimin düzensiz yayılımını kontrol altına alabilmektedir. Eğitim için yapılan masraflarsa ülkelerin gelişiminde faydalı bir yatırım olacaktır. Yalnız uzun vadeli eğitimi gerçekçi bir şekilde yapmayan ülkelerde kaliteli insan gücünün yerini kalitesiz çok sayıda insan gücü alacaktır. Eğitim masrafları tüm ekonominin sosyal verimliliğine olan katkısı açısından değerlendirilmelidir. Örneğin Hindistan gibi gelişmekte olan bir ülkenin atom enerjisi konusundaki yatırımları ele alınabilir. Hidro atom enerjisinden daha ucuzdur. Daha önce bu maliyetin yüksek olacağı tahmin edilebilseydi herhalde Hindistan'da atom enerjisi tesislerinin kurulmasının gereksizliği ortaya çıkacaktı.

Yetişmiş insan gücünün ekonomik ihtiyaçlardan fazla olması halinde marjinal verimin (Marginal product) düşeceği ve bazen de işsizliğe yol açacağı hususu unutulmamalıdır. Bilimsel formasyonun ve geliştiricilik ruhunun artmasının endüstrinin çeşitli branşlarıyla ilgili fiziki kapital üzerindeki etkisi ağır olmuştur.

Yetişmiş kaliteli insan gücünün başka ülkelere kaçırılması olayı, gelişen ülkelerin ekonomilerinin gerçek ihtiyaçlarına uygun eğitim plânlaması yapamamalarının, gerekli sahalarda yeteri kadar insan gücüne sahip olamamalarının ve elde mevcut istenilen nitelikleri haiz insan gücü faktörünün gereği şekilde değerlendirememesinin ve tam randımanla kullanılmamasının sonucudur. Gelişen ülkelerde zamanla, kalifiye insan gücünün daha iyi bir şekilde kullanılması ile ilgili ortamın yaratılacağı ve bu ülkelerin kalkınmaları için hayati önemi haiz olan yüksek seviyeli insan gücünden en çok yararlanılması için bütün tedbirlerin (sosyal ve ekonomik) alınmasının gerekliliği gözönünde tutulmalıdır.